

к.п.н. Алексеева Марія Ігорівна

*Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця,
Україна*

ШЛЯХИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ.

Розбудова незалежної Української держави спонукає до переосмислення фундаментальних складових національної системи освіти: навчально-виховних та наукових методичних засад. Оновлення сутності навчання є визначальним у реформуванні освіти в Україні й передбачає приведення його у відповідність до сучасних потреб суспільства.

Виникає об'єктивна потреба створення і впровадження в систему професійної освіти нової фахової ділової комунікації, тобто мовної освіти. Вона має забезпечити формування та розвиток комунікативної професійно орієнтованої компетенції особистості, яка здатна зреалізувати свій творчий потенціал на потреби держави.

Професійне спілкування - це володіння мовними засобами, дотримання мовленнєвих норм, уміння будувати тексти, уникати мовних штамів, володіння мовним етикетом, доцільне використання професійної лексики, здійснювати постійний аналіз ефективності професійної комунікації. В мові людини віддзеркалюється її освіченість, бо мова - це й характер мислення, й здатність діяти, створювати щось нове. О. Потєбня наголошував: «Мова є засіб не виражати готову думку, а створювати її» [5].

Сьогодні немає чіткого визначення поняття професійного спілкування. Дослідженню цієї проблеми присвятили увагу Л.В. Барановська, В.А. Кан-Калік. Так, В.А. Кан-Калік називає різновидом професійного спілкування педагогічне спілкування, «яке виступає як невід'ємний елемент діяльності організатора, вихователя, керівника, майстра виробничого навчання, лікаря та ін.». Вивченню педагогічного спілкування та його впливу на учнівську та студентську аудиторію приділили свою увагу такі видатні педагоги, як А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський, І.А. Зязюн, К.Д. Ушинський, Ш.О. Амонашвілі, В.А. Кан-Калік. Саме педагогічно-професійне спілкування має найбільший вплив на студента, тобто зі сторони педагога, який допомагає

КОУЧИНГ-СЕССИЯ

Этапы коучинг-сессии	Цель	Ожидаемый результат	Используемые ресурсы	Деятельность коуча	Деятельность учителей в группах
Вводная часть Упражнение "Имя - качество"	Вовлечь в учебный процесс	Знакомство, создание комфортной среды для успешной работы.		Следит за правильностью выполнения упражнения, подбадривает членов групп	Каждый участник называет свое имя и на первую букву своего имени называет качество своего характера. Например : Назым – несгибаемая..., Кымбат – креативная и т.д
Вводная часть	Поделиться своим опытом организации подготовки учащихся к ЕНТ на уроках русского языка	Учителя знакомятся с формами и приемами организации учебной деятельности при подготовке к ЕНТ	Презентация	Коуч предлагает свою методику подготовки к ЕНТ	Знакомятся с материалом: общая сводная ведомость, мониторинги успехов.
Мозговой шторм	Обозначить проблему, актуализировать знания по проблеме подготовки учащихся 11 классов к ЕНТ	Учителя делятся на группы и обозначают как можно больше форм приемов обучения в сотрудничестве, которые они применяют на своих уроках	Имеющиеся знания, опыт работы	Коуч предлагает Ответить на вопрос: 1 группа: как вы думаете, какие проблемы существуют в организации подготовки к ЕНТ? 2 группа: Как вы думаете, какие формы и приемы применимы в подготовке к ент? 3 группа: как вы думаете, какая форма тестирования лучше (бумажная или электронная)? Записать в постере	Изготавливают совещательно групповой постер и представляют свою модель

Девиз обучения в сотрудничестве:

«Помогая другим, учимся сами!»

Что отличает обычное групповое обучение от обучения в малых группах по методике сотрудничества ? Р. Джонсон выделил следующие основные отличия:

Взаимосвязь членов группы;

Личная ответственность каждого члена группы за собственные успехи и успехи своих товарищей;

Совместная учебно-познавательная деятельность;

Социализация деятельности учащихся в группах;

Общая оценка работы группы.

Формула успеха ученика

Умение видеть и решать проблемы.

Умение самостоятельно учиться, работать с информацией.

Способность иметь самостоятельную точку зрения и умение её аргументировать.

Умение применять полученные знания для решения жизненных проблем.

Культура общения.

Данная методика показывает хорошие результаты. Ребятам очень нравится работать не только индивидуально, но и в малых группах, особенно при работе над ошибками, при закреплении материала по предмету по изучаемым темам. И эта методика помогает лучшему запоминанию и усвоению материала.

Хочу предложить вам стать участниками моего коучинга.

Приложение 1

Анкета

1. Мы только, что закончили семинар, который в целом был ...
2. Как мне кажется, нам удалось приобрести ...
3. Особенно интересным было...
4. Когда я приду на работу, я первым делом...
5. В заключение я хотел (а) бы сказать организаторам...

навчатися, оволодівати знаннями, формує зі студента майбутнього фахівця. Викладач повинен встановлювати контакт зі студентом, формувати не тільки професійні знання, а і навички спілкування, налаштовувати на той рівень професійної та мовленнєвої культури, якою володіє сам. Особливий вплив на професійне спілкування має педагог, що викладає вузькоспеціальні дисципліни, тому що вони більше насичені спеціалізованою (фаховою) лексикою.

Мету впровадження зазначеної системи навчання дослідник вбачає в оволодінні технологією і процедурою педагогічної комунікації [3, с. 27]. Ця мета конкретизується через певні завдання, а саме:

- окреслити основні напрямки дослідження педагогічного спілкування як різновиду творчої діяльності;

- обґрунтувати роль товариськості як професійної здібності педагога у здійсненні педагогічного спілкування;

- розкрити «технологію» педагогічного спілкування (етапи та їх суттєві характеристики, стадії, технологічні прийоми, використання імпровізації та «приспосувань»);

- розглянути роль сприймання та розуміння людини людиною у спілкуванні;

- визначити сутність творчого самопочуття та управління ним у спілкуванні, розкрити основні напрямки емоційного настрою на спілкування.

В.А. Кан-Калик розробив технологію процесу педагогічного спілкування (його етапи, стадії, технологічні прийоми установа й управління педагогічним контактом), науково обґрунтував сукупність факторів (комунікативність як професійно-особистісну якість педагога, комунікативні здібності та комунікативні вміння), які забезпечують його ефективність [2, с. 177]. Вчений увів у теорію педагогічного спілкування і практику підготовки до нього класифікацію стилів спілкування (на основі захоплення спільною творчою діяльністю, на основі дружньої прихильності, спілкування-дистанція, спілкування-заякування, спілкування-загравання), яка сьогодні широко використовується на практиці.

Науковий інтерес викликає система підготовки до педагогічного спілкування, яку розробив М. П. Єрастов [1]. Мету навчання, на нашу думку, дослідник визначає як формування оптимального стилю спілкування. Реалізація цієї мети потребує виконання певних завдань, а саме:

охарактеризувати засоби спілкування та умови, які забезпечують успішність оволодіння ними;

описати функціонально-лінгвістичні основи спілкування;

усвідомити сутність можливих позицій партнерів у спілкуванні;

виявити умови досягнення психологічних (особистісний, пізнавальний, емоційний, діяльнісний) контактів у спілкуванні.

М. П. Єрастов ґрунтовно розробляє змістовний аспект навчання, що є засобом підготовки до педагогічного спілкування. Так, він пропонує цікавий підхід до розуміння засобів спілкування та об'єднує їх у такі групи: мовленнєві, жестові (жести, міміка, пантоміміка), за допомогою дій, предметні, кодові й символізовані.

Вважаємо, що тепер буде логічно показати застосування описаної системи навчання в практиці діяльності певного вищого навчального закладу. Отже, у Харківському національному економічному університеті ім. С. Кузнеця були створені спеціальні умови, що сприяли підготовці майбутніх спеціалістів до професійного спілкування. До цих умов, у першу чергу, слід віднести впровадження у практику діяльності вищого навчального закладу курсу «Основи професійного спілкування». Програма цього курсу постійно вдосконалювалась. Програма розвиває ідею організації професійно-педагогічного навчання майбутніх спеціалістів, орієнтованого на їхній особистісний розвиток, оволодіння практичними вміннями й навичками організації власної педагогічної діяльності [4, с. 4].

Проаналізуємо вказану програму. Так, у розділі «Майстерність спеціаліста управляти собою», який розкриває один із аспектів навчання студентів першого курсу, пропонуються шляхи знання м'язового напруження, створення робочого самопочуття; висвітлюються способи, які дозволяють спеціалісту управляти своїм психічним станом. Наступний розділ програми – «Мовлення – як засіб педагогічно-професійної праці» спрямований на вивчення функціонально-стилістичних особливостей усного мовлення спеціаліста в різних ситуаціях спілкування. Одночасно на цьому ж етапі навчання студенти розвивають своє фонаційне дихання; удосконалюють силу, висоту, темп, злетність голосу та дикцію. Майбутні спеціалісти, згідно з вказаною програмою, повинні ознайомитись з різними типами мовленнєвої виразності (вимова, акцентуаційна, лексична, синтаксична, інтонаційна) та її відповідними засобами (лексико-семантичні, синтаксичні, інтонаційні).

Ассоциативный ряд;

Опорный конспект;

Инсерт (интерактивная система записи для эффективного чтения и размышления);

Мозговая атака;

Групповая дискуссия;

Чтение с остановками и Вопросы Блума;

Кластеры;

Синквейн;

Эссе;

Ключевые термины;

Перепутанные логические цепочки;

Дидактическая игра;

Исследование текста;

Работа с текстами;

Нетрадиционные формы домашнего задания

В своей практике часто применяю технологию «обучение в сотрудничестве».

Немного хочу об этом рассказать. Идея «обучение в сотрудничестве», т.е. обучение в малых группах (cooperative learning) появилась в 20-х гг XX в;

Разработка технологии обучения в малых группах началась в 1970-е годы (элемент прагматического подхода в образовании Джона Дьюи);

В 1980-е годы идеология обучения в сотрудничестве была разработана тремя группами американских педагогов (1. университет Джона Хопкинса – Ричард Славин, университет Миннесота Роберт Джонсон и Д. Джонсон, 2. Калифорния – группа Аронсона, 3. и группой Шломо Шаран из Тель-Авивского университета, Израиль).

Главная идея обучения в сотрудничестве – учиться вместе, а не просто что-то выполнять вместе.

Основные варианты организации обучения в сотрудничестве.

«Обучение в команде» - STL (Student Team Learning)

«Ажурная пила» - Jigsaw – разработана Э. Аронсоном

«Учимся вместе» - Learning Together - (университет штата Миннесота)

«Исследовательская работа» учащихся в группах (Шломо Шаран, Израиль)

В целом по группе – от 15 баллов до 19 баллов.

№	Фамилия, имя учащихся	На начало года	На конец I четверти	На конец II четверти
1	Адыган Жантемир	15/4	15/4	15/4
2	Бекбосынова Малика	20 /5	23/5	23/5
3	Ерубоева Аружан	17/4	19/5	23/5
4	Ерболат Фараби	7/3	10/3	11/3
5	Есенкельдиева Айдана	13/4	9/3	14/4
6	Дуйсебай Дастан	12/4	8/3	13/4
7	Жаксыбай Бекет	13/4	10/3	14/4
8	Карипхан Малика	13/4	19/5	17/4
9	Кесиков Темирлан	17/4	20/5	23/5
10	Кул-Мухаммед Дархан	15/4	21/5	18/5
11	Мейирханова Аружан	22/5	24/5	23/5
12	Мусрепбек Ернар	18/5	17/4	20/5
13	Средний балл	156	156	186
14	Качество знаний	92%	66%	92%

Наиболее эффективной формой подготовки является не только индивидуальная работа с учащимися, повторение пройденного материала, но и применение инновационных форм обучения: технологии сотрудничества, использование личностно-ориентированного обучения.

Основными принципами инновационного обучения являются:

Креативность (ориентация на творчество);

Усвоение знаний в системе;

Нетрадиционные формы уроков;

Использование наглядности.

Немаловажным при использовании инновационных технологий в обучении русскому языку является применение приемов:

Другий етап вивчення курсу безпосередньо пов'язаний з підготовкою майбутніх спеціалістів до професійного спілкування. Студенти другого курсу повинні усвідомити, що спілкування вчителя з учнем – складова педагогічної діяльності. Майбутні спеціалісти аналізують компоненти (комунікативний, перцептивний, інтерактивний) педагогічного спілкування, його функції (обмін інформацією та співпереживаннями, пізнання особистості й самоствердження, організація взаємодії) та характер (функціонально-рольове, особистісно-орієнтоване). Одним із основних завдань курсу визначається формування у студентів умінь встановлювати педагогічний контакт у спілкуванні як досягнення взаєморозуміння, спільних поглядів й взаємодії у вирішенні педагогічних завдань. За період навчання вказаного курсу майбутні спеціалісти мають усвідомити сутність стилів спілкування вчителя зі школярами чи студентами як вияв характерних особливостей педагогічної взаємодії.

На особливу увагу заслуговує та частина програми, де розглядаються психолого-педагогічні умови організації взаємодії у педагогічному спілкуванні. До цих умов відносять: сформованість системи професійно значущих якостей особистості спеціаліста (емпатія, товариськість, рефлексія, динамізм, емоційна стабільність); володіння професійно-педагогічною увагою (уважність до всього того, що має місце в спілкуванні; єдність уважності до співрозмовника й своєчасності впливу на нього; поєднання стійкості та рухливості уваги; гармонійне поєднання процесів уваги в їхньому пізнавальному й моральному значенні; педагогічно виправдана виразність зовнішнього вияву уваги спеціаліста); розвинутість уяви спеціаліста, що дозволяє йому зрозуміти співрозмовника, його можливі реакції, передбачати педагогічно-професійну ситуацію і свою роль у ній, а також свої дії у завбачених умовах та результати організованого педагогічного впливу; володіння способами (переконування, навіювання) педагогічної взаємодії.

Третій етап діяльності студентів з метою оволодіння педагогічною майстерністю передбачає вивчення діалогу на уроці як специфічної форми спілкування вчителя з учнями. Майбутні спеціалісти повинні усвідомити психологічні характеристики діалогічного спілкування на уроці (визнання рівності особистісних позицій учителя й учнів у спілкуванні; наявність контакту між педагогами та учнями, що проявляється в їхній емоційно-інтелектуальній спільності; пізнавальна активність учнів; творче самопочуття педагога; особистісний характер їхньої діяльності; психологічна захищеність учнів та

доброзичлива атмосфера навчання (здатність до особистісної, на відміну від рольової, поведінки в спілкуванні з учнями; здатність до емпатичного розуміння учня на відміну від оцінюючого розуміння; гуманістична спрямованість комунікативних умів).

З огляду на викладені матеріали, приходимо висновку, що базою створення програми підготовки майбутніх спеціалістів до професійного спілкування як складника програми з «Основ професійного спілкування», стали відповідні системи навчання О.О. Леонтьєва, В.А. Кан-Калика, М.П. Єрастова та І.В. Стахова [5, с. 26].

В інститутах та університетах України впроваджуються системи навчання, які безпосередньо не спрямовані на підготовку майбутніх спеціалістів до професійного спілкування, але забезпечують кілька або один із складників цієї підготовки. Мета систем навчання реалізується через певні завдання: - виявити основні компоненти виконавсько-мовленнєвої майстерності спеціаліста; - розробити модель науково-педагогічної системи формування готовності студентів до виконавсько-мовленнєвої діяльності; - сформувати виконавські й артистичні вміння в майбутніх спеціалістів; - визначити критерії сформованості готовності студентів до виконавсько-мовленнєвої діяльності.

Засобами формування готовності студентів до виконавсько-мовленнєвої діяльності визначені зміст навчання, а також методи рольових і ділових ігор, словесної дії в умовах «якщо б» розповіді, створення режиму виконавського варіанту та магнітофільмів; самоаналіз та рецензування виконавської школи.

Література

1. Ерастов Н. П. Психология общения. – Ярославль: Ярослав. гос. ун-т, 1979. – 93 с.
2. Кан-Калик В. А. Педагогическая деятельность как творческий процесс: Исследование субъективно-эмоциональной сферы творческого процесса педагога. – Грозный, Чеч.- Инг. кн. изд-во, 1976. - 286 с.
3. Кан-Калик В. А. Основы профессионально-педагогического общения. – Грозный, Чеч.-Инг. кн. изд-во, 1979. – 135с.
4. Основи педагогічної майстерності: Програми педагогічних вузів. – Полтава: МО України, Полтав. держ. ін-т, 1993. - 67 с.
5. Савенкова Л. О. Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування: Монографія. – К.: КНЕУ, 1997. – 128с.

Кудайкулова Н.А. ФОРМЫ И ПРИЕМЫ ПОДГОТОВКИ К ЕНТ УЧАЩИХСЯ 11 КЛАССОВ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Кудайкулова Н.А.

Гимназии №159 имени Ы. Алтынсарина

Учитель русского языка и литературы

Zauree52@mail.ru

ФОРМЫ И ПРИЕМЫ ПОДГОТОВКИ К ЕНТ УЧАЩИХСЯ 11 КЛАССОВ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ

Хочу поделиться с вами своим опытом подготовки старшеклассников к ЕНТ по русскому языку. К ЕНТ учащихся я готовлю первый год. Как видите, опыт у меня небольшой, но тем не менее хочу поделиться своими наработками. Каковы же главные цели ЕНТ?

Цель подготовки к ЕНТ – повышение качества сдачи тестирования.

Мои задачи:

- помочь учащимся более эффективно повторить учебный материал;
- совершенствовать процесс повторения и усвоения, поднять уровень знаний;
- вырабатывать четкость изложения знаний, умений, анализировать и обобщать материал.

Предлагаю вашему вниманию сравнительный анализ результатов промежуточного тестирования учащихся 11 «Ә» класса на начало года и конец II четверти. Всего в группе 12 учащихся. Из них 5 - претенденты на «Алтын белгі».

Результаты учащихся – претендентов на «Алтын белгі» на начало года : средний балл промежуточного теста составлял - 19 баллов. На конец I четверти – 21 балл, на конец II четверти – 22 балла.